

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 6696
Tarih : 30.09.2024

10/1713

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Toplumsal kutsiyetlerin başında cenaze ve kabristan dokunulmazlığı gelmektedir. Çünkü kabristanlar, geçmişle kurulan bağın, anma ve hafızanın mekânı olagelmıştır. Buna rağmen Kürt sorununa yönelik politikaların başlıca sonuçlarından bir tanesi de cenaze ve mezarlıklar olmuştur. Öyle ki Kürt ve Alevi toplumu nezdinde ‘rûspî’, yani kanaat önderi olarak görülen birçok önemli şahsiyetin mezar yerleri gizli tutulmaktadır. Bugün de Şeyh Said Efendi’nin idamının üzerinden 99 yıl, Seyid Rıza’nın idamının üzerinden 87 yıl ve Bediüzzaman Said-i Nursi’nin (Kurdi) vefatının üzerinden 64 yıl geçmesine rağmen mezar yerleri açıklanmamaktadır. Bu sebeple adları zikredilen Kürt büyüklerinin mezar yerlerinin belirlenerek ailelerine iade edilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci İç Tüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

Gülcan KAÇMAZ SAYYİĞİT

Van Milletvekili

GEREKÇE

İnsanlığın yerleşik düzene geçişinden bugüne mezarlıklar, önemli bir hafıza ve anma mekânları olagelmıştır. Bu anlayışla birlikte savaşlarda dahi defnetme ve yas tutma hakkı hiçbir zaman görmezden gelinmemiştir. Bugün de bütün din ve öğretilerde mezarlıklar kutsal kabul edilirken cenaze ve kabristan dokunulmazlığı vaaz edilmektedir. Mezarlıklar toplumların geçmişleriyle bağ kurduğu kutsal mekanlar olmasına rağmen uygulanagelen politikalardan cenaze ve kabristanlar da nasibini almıştır. Mezarlıklara yapılan saldırılar, cenazelere müdahaleler, defin ve yas hakkını engellemeler sıklıkla yaşanmıştır. Bunun yanında Kürt sorununun en açık sonuçlarından bir tanesi, mezarsızlık politikaları olmuştur. Çünkü Kürtlerin önemli kanaat önderlerinin mezar yerleri bugün de bilinmemektedir.

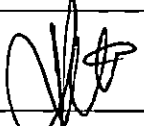
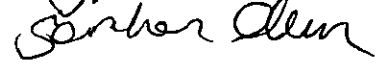
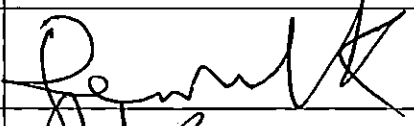
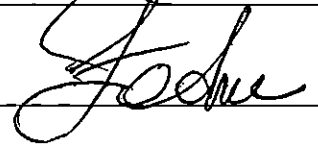
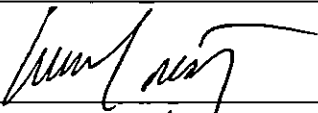
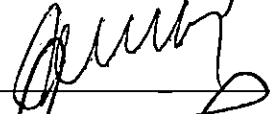
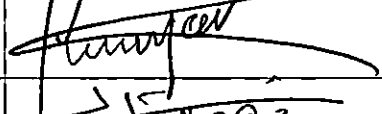
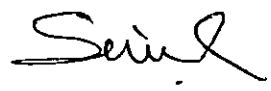
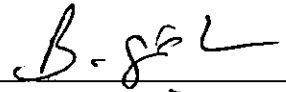
Mezar yerleri açıklanmayan Kürt şahsiyetlerin başında Şeyh Said Efendi, Bediüzzaman Said-i Kurdi ve Seyid Rıza gelmektedir. Şeyh Said Efendi, 29 Haziran 1925'te 46 arkadaşı ile birlikte Diyarbakır'ın Dağkapı Meydanı'nda idam edilmiştir. Şeyh Said Efendi'nin kişisel eşyaları da ailesine verilmezken mezarının nerede olduğu halen bilinmemektedir. Aynı şekilde 3 Mart 1960 yılında Şanlıurfa'da vefat eden Bediüzzaman Said-i Kürdi, Halilur-Rahman Dergahı'na defnedilmiş; ancak 12 Temmuz 1960'ta 27 Mayıs darbe cuntasının talimatıyla mezarından kaçırılarak açıklanmayan bir yere götürülmüştür. Aradan geçen on yıllara rağmen Bediüzzaman'ın mezar yeri de saklı tutulmaktadır. Yine 15 Kasım 1937 yılında Elâzığ ilinin Buğday Meydanı'nda Kürt-Alevi toplumunun önderlerinden Seyid Rıza'nın idam edilmesinden günümüze değin mezar yerine ilişkin bir açıklama yapılmamıştır.

Ülkenin geçmişinde yaşananlarla yüzleşerek vicdanları iyileştirecek politikaların gerekliliği sıklıkla ifade edilmektedir. Ne var ki 1924 itibariyle başlayan inkâr ve yok sayma politikalarının etkileri bugün de ortadan kaldırılmamıştır. Öyle ki ulusal varlığın inkârı, cenazelerin ve mekanların dahi yok sayılmasına değin varmıştır. Mezar yerleri sorunu, bugün Kürt sorununun inkârı bağlamında siyasi iktidarın gündeminde değildir. Bu sebeple son yıllarda Kürt şahsiyetlerin mezar yerlerinin açıklanması talebi, toplumun her kesiminden yükselmesine rağmen hiçbir adım atılmamaktadır. Şeyh Said Efendi'nin torunları ve vasisi tarafından 2009 yılında İçişleri Bakanlığına yapılan başvuru da zımnen reddedilmiş, mahkemelere yapılan başvurular sonuçsuz kalmıştır. Bugün de Şeyh Said Efendi'nin idamının üzerinden 99 yıl geçse de Kürt halkı ve mütedeyyin yurttaşlar devletten bir açıklama beklemektedirler.

Kürtler arasında 'rûspî' olarak adlandırılan şahsiyetlerin mezar yerlerinin açıklanması, toplumsal yüzleşmede bir dönüm noktası olacaktır. Çünkü mezarsızlık politikalarından vazgeçilmesi, geçmişin yanlış politikalarından kesin bir kopuşun kapısını açacaktır. Bunun yanında Kürt – Alevi kanaat önderlerinin ve diğer yurttaşların mezar yerlerinin ailelerinden ve sevenlerinden saklanması, hukuki ve vicdani değerlerin yanında İslami öğretiye de aykırıdır. Çünkü İslam fıkında düşmanın cesedine bile insanlık dışı muamele yapılamayacağı ve cesetlerin ortada bırakılamayacağı ifade edilmektedir. Yine evrensel hukuki ilkeler de ölen kişilerin mezar yerlerine saygı gösterilmesi ve kişisel eşyalarının akrabalarının isteği doğrultusunda iade edilmesinin kolaylaştırılmasının gerekliliğini belirtmektedir.

Sonuç itibariyle siyasi iktidar, Kürt toplumu başta olmak üzere farklı çevrelerden yükselen çağrıları görmelidir. Çünkü mezarsızlık politikaları ile cenazelere yönelik uygulamalar ciddi bir toplumsal gerilimi de beslemektedir.

Bu sebeple geçmişle yüzleşme ve hakikatlerin araştırılması kapsamında; faili meçhul cinayetlerin aydınlatılması ile mezar yeri bilinmeyen yurttaşlara dair çalışmaların yapılması, insani ve vicdani bir gerekliliktir. Bu anlamda Bediüzzaman Said-i Kurdi, şeyh Sait Efendi ve Seyit Rıza ile arkadaşlarının mezar yerlerinin tespit edilip ailelerine iade edilmesi de normalleşmenin sağlanması ve kutuplaşmanın azaltılması noktasında anlamlı bir adım olacaktır.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	